

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

Darrings Recto

CRONICA

ENTRE mitj dels apassionaments que s'han desencadenat aquests últims dies, son molts encare per fortuna 'ls que discerneixen ab plena serenitat, y 'l criteri dels que están segurs de lo que pensan será al últim el que logrará imposarse, perque la rahó sempre sura.

No creyem que l'estat excepcional que tenim al damunt com una coacció y un' amenassa, á l' hora precisa en qu' escribim aquestas ratllas, haja de influhir en modificar els judicis que qui té 'l deber de dirijirse al públich ha d'emetre, sempre que prengui per guía, com li prenem nosaltres, per una part l'amor á la veritat y á la justicia, y per altra 'l desitj vehement de que la nostra estimada Barcelona, la nostra volguda Catalunya y la nostra idolatrada Espanya recobrin la tranquil·litat y s'encaminin unidas y satisfetas á la realisació dels fins senyalats per la lley del progrés als pobles dignes.

El respecte que devem á la veritat ens obliga á fer algunas confessions.

El moviment nomenat catalanista, regionalista ó nacionalista, respectable en l'esfera doctrinal, com ho son totes las ideas, no ha sigut prou franch en els seus procediments. Sens dupte, ab l'afany de agabellar foras y sumar vots en las eleccions, no ha sapigut depurar-se de certs elements insensats y comprometedors. Els que l'han guiat—salvant en part al Dr. Robert—no han tingut la sort de crear la convicció ferma de que essent un moviment catalá, no era atentatori ni per somnis á la integritat d'Espanya. Ells prou ho han declarat moltes vegadas, pero no han sigut bastant afortunats en demostrarho ab fets. En tots els seus actes públics devian patentisar aquesta tendencia harmónica enllasant la bandera espanyola y la catalana, que no ha d'estar l'una per damunt de l'altra, sino á un mateix nivell pera ser objecte de una mateixa adoració. ¿Per qué no ho han fet may? Senzillament, per no perdre la cooperació de aquells elements bulliciosos, insensats y comprometedors de que parlavam.

Nosaltres som dels que no podem creure en el separatisme de Catalunya, á no ser que 's busqui y 's persegueixi expressament la seva ruina. Catalunya, separada d'Espanya, no sería la Bélgica del Mediterrá com somian alguns ilusos, sino un dels païssos més pobres d'Europa, perque no posseheix com Bélgica ni una situació geográfica excepcional, ni la riquesa minera, mare de una forta industria. Tampoch lograría lo que ha conseguit Cuba, á la que divorciavan d'Espanya, tant ó més que las depredacions burocráticas, la natural direcció de las sevas corrents comercials. Ja 'ls pobles no 's disgregan ó segregan per mers impulsos romántichs, sino per necessitats vitals, y totes aquestas necessitats de la vida imposan ineludiblement la integració de Catalunya á Espanya.

¿A qué, donchs, conservar dintre de l'agrupació militant del regionalisme á aquells elements que forman una especie de separatistas morals, perturbadors molestosos sense objecte, y sostenedors de un perillós equívoc? Els regionalistas se 'ls havian de treure del damunt donantlos á entendre que no podian ni volian contar ab ells.

De igual manera no havian de consentir certas campanyas barrueras y apassionadas que tan perjudicialment han influhit en l'educació política del poble catalá. La xismograffia imbécil, la difamació y la calumnia erigidas en sistema per certs profesio-

nals del escándol, havian de ser excluidas en absolut, perque enhardeixen las passions, engendran odis y suscitan verdaders perills.

¿A qué sino á la intemperancia de una part de la premsa regionalista ha de atribuhirse 'l móvil de las tristas y abominables escenas de la nit del disapte?

Nosaltres no las aboném, ni tractém de justificarlas, ans al contrari, unim la nostra veu de protesta á la de Barcelona en massa pera condemnarlas com se mereixen. Ens limitém á sentar fets. Y de la natural concomitancia dels fets resulta que sense l'equívoc separatista y sense las ofensivas intemperancias periodísticas, no hauría presenciat Barcelona l'algarada militar, l'allanament de domicilis á viva forsa, la destrossa y l'incendi d'elements de treball portat á cap precisament per oficials del exercit, de aquesta institució que té al seu cárrech especial la defensa de la patria y la de ordre públich.

Y tot aixó realisat al crit de ¡Viva España! com si la patria espanyola necessités pel seu prestigi desagruvis que implican un atach brutal á la lley amparo dels ciutadans, á la lley, sense la qual no hi ha patria possible.

Si tals excessos s'admetessin y s'aplaudissin perdria Espanya fins la consideració de poble civilisat.

Pero s'ha de tenir en compte ademés, lo contraproduhent, que resultan els seus efectes, per lo deplorablement que influheixen en l'esperit públich. Avuy, y en vista de lo ocorregut, podém ben afirmar que ha de ser molt ferma la convicció patriótica espanyola de la immensa majoria dels barcelonins, pera que las incalificables escenas de la nit del disapte no hajan produhit un d'aquells moviments en que l'irritació fa perdre fins la noció de la més rudimentaria conveniencia. No es aixís certament com s'acaba ab un equívoc perillós; al contrari se li dona forsa.

Calli, donchs, la passió y recobri la lley el seu imperi, pera jutjar á tothom sense distinció de classes ni de gerarquias ab absoluta imparcialitat. El respecte á la lley s'ha de imposar á tots... ¡y ay de tots y ay de la patria si s'arriba á tórrec ja per unas ja per otras influencias!

No 'ns ha fet molt bona espina—y aixó també en honor á la veritat havém de proclamarho—la pretensió de suspendre las garantias constitucionals en la provincia de Barcelona. Aquesta mida—ben clarament ho han dit alguns representants en Corts—argüheix un atolondrament impropri de un Govern. No son las circunstancias de Barcelona tan criticas que reclamin la necessitat de privarnos á tots de las garantias legals. No es tan intensa la febra de la població, que s'imposi la dieta de dret, ab totes las sevas tristas conseqüencias.

La suspensió de garantias en aquests moments equival á anar á cassar aucells ab canons d'artilleria de tiro rápit. ¡Malasguanyadas municions! ¡Y malguanyat estrépit.

Si no se 'n fa un us discret de aquest estat excepcional, ens temém que 'n sobrevinguin conseqüencias deplorabilissimas. Las ideas no 's combaten sino ab ideas. Per ofegar las insanias de una infima minoria basta ab la rahó dels elements sans y serens, tan amichs de Catalunya com d'Espanya, conforme aixís ho ha demostrat en tots els seus actes la immensa majoria del poble barceloní.

Nosaltres creyém que 'ls expedients de un rigor excessiu y injustificat may podran tant com podrian las bonas midas de govern encaminadas á resoldre per la vía dreta 'l gran problema de la regeneració que no afecta sols á Catalunya sino á Espanya entera.

Ja ho sabem: costa menys suspendre las garantías legals de cop y volta que treballar eficazment pel bé de la nació... Pero qui no siga bó per casat que no enganyi á la dona... qui per governar no serveixi que se 'n vaji á casa.

P. DEL O.

APREMI

PEL ESTIMAT AMICH EL FECOND POETA SAMUEL GRAN
E IRURUETA

La pluja sospirada
s' ha presentat al comensar del jorn;
porta salut y vida
á las plantas decrepitas,
de fullas per la febre cargoladas,
d' arrels al terrós aspre lligant fort.
La pols feta d' insectes
arrapada al palmell dels pampols verds,
s' esmuny acorralada
y aquella vida incògnita
s' infiltra diminuta cap endintre
y adoba la infecondia del terror.
El color d' agonía
de la brotada espessa 's va esbandint;
irradia ab lleugeresa
tornat bálsem el líquit
xuclat per tots els poros oberts, amples
de las arrels que 'l sol aixerrahi.
Bagatje de la pluja
es el pá que 's perdía, de demá.
Benhaja la Esperansa
qu' esquivá en moments tétrichs
els núvols de la ment esferehida

poch ans de preludiarse un part de llamps.

La pluja sospirada
s' ha presentat al comensar del jorn;
du 'l pá d' un altra día.
¿Y el pá d' avuy que 'm falta
si acás no puch llogar las mevas forsas
y exprémer pluja fértil del meu front?

J. COSTA POMÉS

SEGURO DE VIDA

—Bon día tinguin. ¿Es aquí que diu que assegura la existencia de las personas?

—Aquí mateix. ¿Vosté desitja assegurar-se?

—Ja ho crech!... No 'n fa poch de temps que hauria vingut, si hagués estat enterat d' aquesta invenció tan bonica!

—¡Uy!... Ja es cosa vella.

—Pues, fill, no 'n sabia una paraula. Per fortuna ahir un conegut, que sempre está al tanto de tot el moviment internacional, va dirme: «Miquel ¿per qué no t' asseguras? Creu que, del modo que van las cosas, es una mida de prudencia de la qual no te 'n penedirás.» Y com que jo, mal m' está el dirho, no soch d' aquells que badan, aquí 'm té.

—Fa santament. El día en que 'l seguro estigui més generalisat, altra que la d' avuy será la sort de la societat humana. ¿Quina classe de seguro voldria?

—La vida; ja li he dit. Per mí, es lo principal.

—Ja ho sé, pero hi ha moltras maneras de ferlo aquest seguro.

MUSICA CATALANA

—¡Alxó es cantar, mestre, alxó es cantar!

NOTICIAS DE ULTIMA HORA

—No llegeixis més, Quel. Ja sé cóm acabarà tot aixó.
 —¿Cóm?
 —Apujantse el ví.

—Expliquis, donchs; perque el que no sab es com aquell que no hi veu.

—La forma més senzilla y més corrent es la de «á tot evento.» Vosté manifesta per quina cantitat vol que li assegurém la vida. La Companyía, tenint en compte la seva edat, constitució y demés circumstancies, li senyalará l' import de la prima anual, y ja está arreglat el negoci.

—¿Y d' aquesta manera vostés m' asseguran que no 'm puch morir may?

—¡No, senyor! La Companyía no ho assegura aixó.

—¡Ah no? ¿Donchs qu' és lo que assegura?

—El pago de la cantitat estipulada, tan bon punt s' hagi comprobat el *sinistro*.

—¿El *sinistro*?... ¿Qui es el *sinistro*?

—¡Ningú! Es la defunció de vosté.

—¡Apretal... Aixís digui que vostés, en compte d' assegurar-me la vida, m' asseguran la mort...

—Naturalment.

—¡Vaya una naturalitat!... Com més va, menos ho entench.

—Cregui, donchs, qu' es una cosa senzillíssima. La vida—aixó ja ho pot comprendre—no li asseguraré ningú. Lo únich que farán las Companyías que á n' aquest negoci 's dedican, y lo únich que farém nosaltres, es assegurarli els perills, las contingencias que la seva vida pot experimentar.

—¡Ah! Com si diguessim un seguro d' incendis, que pera cobrarlo es precís que á un hom se li cali foch á la casa.

—¡Justa la fusta!

—Ja está comprés. ¿Veü com enrahonant la gent s' entenen?

—Vosté 'm diu: Aquí va la meua vida. Vull que me l' assegurí per... tant ó quant; la cantitat que á vosté li convingui.

—Oh! Ja pot tirar llarch, per mí. Més m' estimo dos milións de duros que no pas un. Un cop posats...

—Es que ha de tenir present una cosa. Quant més quantió sigui el seguro, més crecudá será la prima que haurá de pagar.

—¡Aixís callo!

—Es lo millor que pot fer, perque d' altra manera—permetí que li digui—no acabaríam ni 'l día del Judici. Ja veurá: deixim fer á mí, y tot anirá com una seda. Comensém. ¿El nom de vosté?

—Miquel Cuscunilla.

—¿Edat?

—Miri, aviat ho sabrém: vaig neixe pel cólera del 54...

—¿Casat ó solter?

—Casat, y dugas vegadas, per falta d' una. Per supuesto, la primera muller es morta.

—Ja m' ho figuro. ¿Ha estat malalt ab gayre frecuencia?

—¡Aixó sí que no!... Si tothom fos com jo, lo qu' es els pobres metges ja podrían penjar las recetas á la figuera. Fora d' algun constipat que acostumo agafar á entrada d' hivern, soch una verdadera roca.

—¿La seva professió, quina es?

—¿Per qué ho pregunta aixó?

—Es un detall importantíssim. Segons que la ocupació del client sigui aquésta ó aquélla, la prima es també més ó menos crecudá.

—¿Aixís estém?

—¡Vaya! ¿No comprén que la índole de la professió aumenta ó disminuheix els perills del assegurat y per lo tant la responsabilitat de la Companyía?

—¡Quinas cosas d' anar á mirar!

—Totas las mirém: fins las sevas costums, fins las sevas diversións...

—Digui, donchs, que pera assegurar-se 's necessari-tan més circumstancies que pera ser arquebisbe...

—Casi casi. Verbi gracia: si vosté declara qu' es un home sense vicis y que 'ls vespres no surt may de casa, pagaré—es una suposició—com á hù; pero

si 'm diu que ab molta freqüència sol passar per davant del *Frontón Condal* ó de la *Fraternitat Republicana*, que fuma del estanch y que molts nits s'arriba al Paralelo, haurá de pagar com á deu. ¿Se 'n fa càrrech?

—Ara ho comenso á entendre.

—¡Gracias á Deu! Puntualisém, donchs. ¿Vosté juga al *foot-ball*?

—No, senyor.

—Millor per vosté: aixó li agravaria considerablement la prima. ¿Té afició á la cassa?

—Tampoch.

—Molt bé. ¿Fa d' interventor de mesa en días d' eleccions?

—¡Menos!

—¡Bravíssim!... Crech que se 'l pot assegurar sense dificultat y en forma bastant ventatjosa. Bona salut, conducta intatxable, edat regular... Una sola pregunta y acabém. ¿Quántos fills té?

—Cap.

—¿De modo que viu sol ab la seva muller?

—¡Cá! Ab la muller... y las dugas sogras.

—¿Dugas?

—Sí, senyor: la que va deixarme la difunta y la que m' ha portat la esposa actual.

—¡Ah!... Sent aixís, té que perdonar. La Companya no admet seguros tant evidentment perillosos.

—¿Qué vol dir?

—Que ja pot retirarse. ¡Dugas sogras!... Preferiria que fos pirotécnic ó banderillero... ó que tot el día estés passejantse en automóvil.

A. MARCH

CLA Y NET

Dius ¿que per qué t' he plantat?
Vaig á dir'tho en quatre mots.
Tú ets molt maca; no hi ha dupte
que de maca tú ho ets molt;

BUSCANT CONTRACTA

—¿Vol probarme la veu?
—¿Qué n' hem de fer nosaltres de la veu?... Els baixos es lo que 'ns interessa.

tens un cosset que fa enveja;
uns ulls negres que fan por;
una boqueta, que hi caben
á dotzenas els petons;
á cada galta una rosa;
cabell abundant, sedós;
peus diminuts, com de nina;
en fi, vaja, fas molt goig...
Pro el qu' es aquesta vegada
se, t' ha vist, noya, el llautó,

L' ALEGRIA DELS CUNILLS

—Viscan els cassadors guapos,
de tan bones intencions,

que van pel món de cassera
sense portar municions!

y el qu' es á mí no m' atrapas;
 ifa temps que no vinch del horti...
 De donas macas, ne sobran;
 de lletjas, n' hi han á milióms;
 y pots estar ben segura,
 y es tan cert com me dich Roch,
 que 'l día que una xicotá
 á mí 'm pesqui per espós,
 tant si es maca com si es lletja,
 com si té, com no té dot,
 vull que, com jo, al menos tingui
 lo que tú no tens, qu' es cor.

MANEL NOEL

La Exposició Universal

No podia faltar.

Aixís com de tant en tant apareix una companyia infantil ó 'ns vé á visitar el cólera, cada cert període de temps surt un bromista ab la ocurrència de que Barcelona ha de celebrar una Exposició Universal.

Las rahóms que l' iniciador de la cosa aduheix son sempre las mateixas. Que aixó 'ns donará importancia davant del món civilisat; que 'l bon nom de Barcelona la obliga á fer ostentació de las sevas forsas; que la aflluencia d' estrangers omplirà de moneda las nostras caixas y resoldrá com per art d' encantament la crisis que anys há vé estalonantnos...

Aquesta vegada, á més dels clássichs arguments enumerats, se 'n presenta un' altre que té verdadera gracia.

—Barcelona—ha dit no recordo qui—deu celebrar una Exposició Universal l' any 1908, porque... (aguántinse bé) porque aquell any ne farà vint de lo que en 1888 varem portar á cap ab «tant éxit.»

Com ja compendrà 'l lector, la gracia de la pensada no está en el recort del éxit que á la Exposició del 88 atribuheix l' aludit projectista, sinó en lo dels vint anys.

¿Per qué la celebració d' una Exposició Universal s' ha de commemorar justament al cap de vint anys, y nó al cap de disset, ó de vinticinch, ó de quinze ó de nou y mitj?

Pero, ja se sab, els que concebeixen ideas tan grossas com la de una Fira del món no s' hi fixan ab aquestas menudencias. Lo mateix els té celebrar-la porque compleixen vint anys de la primera, que perque la reyna ha tingut un noy. La qüestió es trobar un motiu, un pretext qualsevol pera aixecar palaus á la industria, al treball, á las arts y á la navegació aérea... y lo demés son qüentos.

Vejin si ho son, que donant els seus iniciadors per cosa admesa y indiscutible que la nostra Exposició Universal s' ha de realisar, tenen ja mitj escullit el lloch del *siniestro* y senyalat el número de portas que al immens recinte hi ha d' haver.

No més els falta discutir el preu de la entrada, designar el día de la inauguració oficial, construhir la Exposició... y ja está tot arreglat.

El lloch d' emplaçament es magnífich. Primer s' havia pensat ab el Parch; pero apart de que aixó semblaria una servil imitació de la del 1888, el siti

LA OPINIO DE 'N PUIG Y CADAFALCH

—Feu el favor d' apartarvos, proletari. Nosaltres hem de sentir-la á primera fila la banda municipal, porque som ríchs y paguem més que 'ls pobres.

D' UNIFORME

—¿Així t'atrevirás á anar pels carrers?
—¡Vaya! Soch llevadora "municipal", y vull que se'm conegui.

resulta petit pera la grandiositat del projecte.

Aquí s' necessitan superfícies amplas, immenses, sense destorbs ni límits. Y aixó s' ha trobat... ¿saben ahónt?... ¡A la montanya de Montjuich!

Sí, senyors: la montanya de Montjuich, la part baixa de Sans y 'l pla de la Marina son els terrenos que 'ls patrocinadors de la idea consideran necessaris pera desenrotllar el seu plan.

Y que no 's pensin que 's parin en barras. Agafan els aludits el castell, y zasl, á terra; s' encaran ab las Dressanas, y zisl, de bigotis; s' arriban á can Tunis, y ¡cataflis!, omplan aquells estanys y reguerots ab milions y milions de carretadas de runa y converteixen el pla de las febras en uns Camps Elisseo alfombrats de camelias, rosers y delicadas orquídeas.

¿Quartós pera fer tot aixó? Es lo que menos els preocupa.

¿Qué s' necessita pera dur el seu pensament á felis terme? ¿Dos milions de pessetas, tres, quatre?

No molt hi ha que trencarse 'l cap pera recullir las. El Govern donará tant, la Diputació entregará quant, l' Ajuntament hi contribuirá ab aixó, el Cabildo catedral hi ajudará ab alló... Per poch que las Tres classes de Vapor s' hi interessin y que la Gatzara continua hi posi el coll, encare sobrarán diners pera fer un bon xeflis de despedida.

Ja venhen, donchs, que la cosa no es una quimera ni s' ha de desar, com la pedra filosofal y 'l moviment continuo, al quarto fosch de las aspiracions irrealisables.

La Exposició Universal en projecte ha de ferse y s' farà, pesi als negres nuvolots qu' en el nostre horisont comensan á aparéixer.

Creghin á ulls cluchs en ella y espérinla.

Pero, aixó sí, espérinla sentats.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

LA CRISIS DEL CATALANISME per J. PELLA y FORGAS.—Els qu' esperavan un llibre de batalla, apassionat

y virulent se 'n han portat xasco. El Sr. Pella y Forgas s' ha limitat á consignar en dos *apéndices* la qüestió personal, qu' immediatament després de las últimas eleccions de Diputats á Corts, motivaren la seva separació de la *Lliga Regionalista*. En aquests dos documents explica lo que li va passar, sense acentuar molt la nota, y deixa entreveure certas trapellerías que desdiuhen de la formalitat de alguns que s' constituïren en jutges seus. Pero aquests *apéndices* no son més que la qua del llibre.

Se diria que 'l Sr. Pella sols quan se trobá aïslat, á casa seva, á cubert de certas influencias, y lliure de miras interessadas comensá á veure clar el problema del catalanisme, per' abarcarlo en son conjunt y penetrarlo en sos detalls més ínfims.

Quí vulga conéixer l' historia de aquest moviment, desde son principi fins al nostres días; quí vulga ferse cárrech de sas evolucions y transformacions successivas; deuré consultar el llibre del senyor Pella, molt ben ordenat, abundós en datos interessants, precís y clar.

Pero hi ha en ell alguna cosa més que una mera exposició de fets: hi ha la crítica dels mateixos, basada en l' estudi de totas las circunstancias que 'ls acompanyaren, y de aquesta crítica segura, lluminosa, implacable, 'n resultan posats de relleu els grans errors comesos sovint pels directores del moviment.

L' autor de *La Crisis del Catalanisme* no excusa la mala educació política y fins privada de molts dels que sigueren fins ara correligionaris seus, demostrant ab aixó ser un bon sastre per lo molt bé que coneix el panyo; ni atenua tampoch algunas de sas malas passionetas, entre las quals l' enveja hi té un lloch preeminent. Pero apart de aquest punt de vista de carácter étich, fá ressaltar la incongruencia del catalanisme, filla de la repugnancia que ha tingut per definirse, en una multitud de qüestions de interés general, de las quals cap home 'n pot prescindir, y molt menos encare las colectivitats ó agrupacions que practican la política palpitant. Se queixa 'l Sr. Pella de que 'l catalanisme no professi principis fonamentals, haventse abtingut de pronunciarse en qüestions tan substancials com la religiosa, la forma de govern y la social. Bé es veritat que si s' definís en aquestas qüestions potser se desfaría com una bambolla de sabó, á no ser que 's resignés á mantenir una inestable conglomeració d' elements antitéichs, en pugna constant els uns contra 'ls altres.

En aquest punt el Sr. Pella ha vingut ab nosaltres. Ha posat el dit á la llaga, y li haurán de agrahir las veritats qu' estampa, certs elements que no van en lloch, com no sigui á mantenir la més estéril de las perturbacions, si es que algún dia son capassos de 'l ofegar enganysos passions, fent lloch al exercici de la reflexió serena. Aquesta serenitat de reflexió avuy tan desviada, ab tot y que segons sembla hauría de ser el distintiu de la gent catalana.

RATA SABIA

PRINCIPAL—(ESPECTACLES GRANER)

Bonica comedia la del clássich Marivaux! Excelent traducció la de 'n J. Capdevila!

Jochs d' amor y d' etzar pertany á las obras de carácter *senyorial*, un humorisme fi y una distinció d' época hi campejan acompanyats de un llenguatge impecable.

El públich va aplaudir las principals situacions, feste-

jant al traductor y als intérpretes que varen cumplir com a bons.

La presentació, excelent.

Diuenje va estrenarse *El Miracle del Tallat*, lletra de 'n Carner y música del mestre Morera.

La visió resulta interessant y en conjunt va deixar satisfets als fidels que concorren a la capella de mossén Graner. La lletra no té res de particular, pero els quadros son ben presentats y s'hi passa bé el rato. La partitura, com es de suposar, es lo millor de l'obra. El més genial de nostres compositors ha posat als versos de 'n Carner una música al alcans de tothom y plena de poesia y sentiment.

Ab aixó sí, com es de suposar, la nova obra que 's dona al Principal continua representantse ab creixent éxit no se 'n haurá de dir *El Miracle del Tallat*, si nó: *El miracle de 'n Morera*.

Que no s'ha tallat, ni molt menos.

LICEO

La temporada que 's devia inaugurar dissapte, comensá diuenje. El barítono Nani va quedarse sense veu y 'l el Sr. Bernis, sortí del pas posantse de acort ab l'empresari del *Real* de Madrid y cridant telegráficamente al Sr. Blanchart. Ab aquest artista, el tenor Marícher, el baix Torres de Luna, la soprano Talexis, debutant de veu ben timbrada y bona escola de cant, la contralt Guerrini, y la briosa y segura batuta de 'n Mascheroni sortí un *Aida* de primera... un *Aida* qu' está demanant una *vuelta*... 6 molts.

El públich numerós y selecte tributá sos aplausos a tots els artistes y exigí la repetició del concertant del segon acte.

La temporada, donchs, ha comensat brillantment, com correspón a un teatro de la importancia del Liceo.

ROMEA

Si una cosa sorprén, es que l' Ignasi Iglesias haja arribat a fer un drama magistral, ab elements vulgars, que tractats per mans menos expertas, tot just si haurían servit per escriure una comedia. No 'm fassin explicar l'argument: intentarho sería fer mala obra al treball admirable del eminent dramaturg. No basta saber lo que passa en l' acció, sino veure com passa... 6 millor dit com viu, que un tros de vida humana, humaníssima, calenta y palpitant es desde son comens fins al final el drama *Las Garsas*.

No 's tracta de un cas particular més ó menos enginyós que comensí ab una exposició calculada y termini ab un desenllas previst, sino de un fet colectiu, nudrit de personatjes y animat per un pensament general que s' imposa sempre, en els detalls y en el conjunt: aquest fet es l' aburriment de la riquesa malsana deguda al etzar y ocasionada a embrutir als homes y l' enaltiment del treball reconfortador y pare de la tranquil·litat de conciencia.

Aquest pensament es en realitat el protagonista de l'obra. Els personatjes que forman multitud el posan constantment de relleu, més que ab sas paraulas ab els seus actes, de una eficacia decisiva per lo emocionant, indiscutible per lo justa y persuassiva. L' espectador, al final, s' alza de las butacas com mogut per un ressort, y aclama plé d' entusiasme al autor de un' obra, ab la qual se troba fundament identificat. ¡Quina fortuna fora que tothom la vejés, y que al véurela y sentir-la tothom, l' Estat hagués de plegar la Loteria nacional, ab la qual explota la bestiesa dels somnia truytas que xifran las químéricas ilusions en un cop de la vareta mágica de la sort!

L' autor de *Las Garsas*, per medis sols assequibles als grans dominadors de la escena, als que no coneixen difcultats per trobarlas resoltas totes en el carácter de sas mateixas creacions, fá sentir las grans miserias morals qu' engendra la soptada possessió de la fortuna y l' vici repugnant de la cobdicia. La famosa maledicció del gitano podria variarse dihent:—«Vulga Deu que prenguis bitllet y treguis la grossa.» Perque la grossa destrueix la pau de una familia honrada, sembra la discordia entre sers bons que avants s' estimavan, y exacerba els mals instints de tota una munió de miserables.

El mérit principal de *Las Garsas* radica en sa gran potencia sugestiva. El secret del seu éxit potser se troba en la excelent pintura de tots els personatjes, que 's destacan diferenciantse perfectament, que 's mouhen sense entre-

bancarse, que parlan un llenguatge adequat, concís, plé de color y de relleu, constituhint una veritable maravella. ¡Quina gloria més gran per un autor un' obra com aquesta, tant d' ell, tan fundament sagellada de personalitat, y al ensemps tan fellsment sugerida per son talent, quan no observada directament del natural!

Ara 'ns recordém del temps en que l' Ignasi Iglesias se deixava influhir per certas caborias exóticas. Mes de una vegada li havíam dit que s' abtingués d' ésser imitador, ell que tanta força revelava pera ser original. Ara ha trobat el seu ambient, els seus assumptos de la realitat, la seva gent de casa nostra, y ha donat un digne parió a son celebradíssim drama *Els Vells*, si es que *Las Garsas*, com opinan molts, no l' aventatjan.

Cal marcar com un día de gloria pera 'l *Teatro catalá* la fetxa del passat dissapte. L' éxit de Barcelona a la

mateixa hora que aquí 's reproduhía a Madrid, ahont era possada una traducció del drama.

La execució, justíssima, com pocas vegadas se veu en la nostra escena. Si en Jaume Borrás se porta sempre aixís se farà un nom envejable en sa doble qualitat de actor y director d' escena. Tots els artistes son dignes dels majors encomis, lo mateix las Sras. Jarque, Clemente y Baró, que 'ls Srs. Daroqui, Vinyas, Barbosa, Capdevila, Santolaria y demés que prengueren part en l' execució. Aixís s' han de representar las obras... y sobre tot las que pagan el tret, las que tenen els mérits singulars que adornan a *Las Garsas*... Aqueixas *Garsas* que valen mil vegadas més que las *Perdius*.

NOVETATS

Mieci Horszowski el gran pianista vá entrar a Barcelo-

na com un noy y n' ha sortit com un home, com una gran eminencia musical.

Eran molts els que deyan:—«Y qué 'n trauré de anar a sentir un pianista de menos de dotze anys?»—Perque la precocitat en materia d' art, no té per sí sola prou atracció. Pero *¡amigo!* vá tocar la primera nit devant de un concurs escás, y 's veje desseguida que Horszowski era en absolut un concertista de cap-de-brot que no necessita ser una criatura per admirar. En el segon concert ja hi assistí mes gent. Y en l' últim de despedida s' omplí la sala a vessar, y d' entusiasme y ben legítim, no 'n vulguin més.

El pianista infantil sembla un home fet mirat a través dels vidres xichs de uns *gemelos* de teatro. La gran impressió lo produhiria sentintlo tocar sense veure'l ni saberqui es, quan tot de un plegat el contempléssim casi

RESULTAT

Desgraciada Catalunya, cómo están posant!

no tan alt com la cadira en que apenas s' arriba á poder asseure, per' alcansar els pedals del instrument.

Perque la seva execució es complerta en tota mena d'obras lo mateix las de forsa que las delicadas. No sols no troba dificultats de cap mena, sino que s' apropia 'l caràcter dels autors, ja 's diguin Beethoven, Bach ó Mozart, ja Chopin, Mendelsohn ó Schubert. A tots els enten, els domina y 'ls realsa. Ell mateix com á compositor ens feu sentir una massurka modelo d' elegancia y distinció.

En lo successiu ja no 'hs sorprendrán las maravellas que s' atribuixen á Mozart quan era nen. El famós Mozart ha encarnat en el cos frèvol y en l'esperit potent del nen polach Miecí Horszowski.

CATALUNYA

Ideicas lletra de 'n Melantuche, música de 'n Barrera

RECULLIDOR DE PUNTAS

—¡Ey, nano! ¿No sabes tú que está terminantment prohibida la pesca de la llagosta?

LA MA DEL OBRER

— No 't donguis tanta importancia, insecte de veu ridicula, que las casas que 't creus fer, sense jo no las farias.

es una baturrada qu' encare que no arriba de molt á *La vara del Alcalde*, distreu y entreté agradablement per espay de una hora.

Hi ha cert desnivell en la acció, que careix de unitat de temps: te trossos cómichs occurrents, alguns episodis potser un xich massa puerils, y un final dramátich y entonat com el de *La vara del Alcalde*.

Entre las pessas de música que l' exhornan s' hi destaca un quintet de granotas, que 'l públich vá fer repetir.

La execució regular, distingintse especialment la senyora Ramos. L' autor sigué cridat á la escena distintas vegadas y reiteradament al final de la representació.

APOLO

Dijous passat, *estrena* de dugas obras simbólicas: *Dintre la gubia*, de Emili Tintoré y F. Pujulá; y *Xugai*, de 'n F. Pujulá y Vallés.

La primera es un trenca-closcas sens altre finalinat que marejar al espectador: Una dona que gasta revólver, un home que no gasta vergonya; un diallech rampló y extravagant; un ganivet á terra, un tiro, un home mort... y teló avall.

Xugai es un quadret de la costa que potser sería passador si no s' hi endavinés la ceba ibseniana, si estés després de trascendentalismes simbólichs mal portats y exteriorisats ab un complet desconeixement del art escénich.

Vam quedar en que *El Geni* no podia anar ni ab rodas. Donchs las novas produccions del jovent de Joventut son encare molt pitjors.

N. N. N.

VIANDA DEL TEMPS

El pobre don Nassari,
quan ve la temporada
d' aquestas nits eternas de plujas y de fret,
tot seguit s' encostipa
y que no pot curarse
ni ab thé, ni ab rom, ni ab sucre, ni ab café, ni ab la llet.

El seu nas tot se li infla
lo mateix que una bomba;
al estfu, si li notan, el té molt llarch y prim,
pro al hivern se li torna
com una tomatera,
com que jamay li para de fer ¡xim! ¡xim! ¡xim!

—¡Caramba, que polvito!
(diu un tranquil, rossantlo).
—¡Jesús!—exclama un altre.—¡Salut, sant cristiá!
Pro ell pensa, fent sa via,
—¡Aixís se reventessin;
vaya quina manera de venirme á amohiná!

Encare no s' acaba
aquí la seva pena;
quan de la neu comensan á caure borrallóns,
entre 'l nas que li raja
els dits se li embotornan
igual que butifarras farsits de panallóns.

Remey més d' una volta
m' ha demanat, el pobre,
plorant com las criaturas ab tendre desconsol,
y un remey vaig donarli
pels panallóns, dihentli:
que s' hi posés á sobre unguent de Juliol.

Y en quant al nas, vaig dirli
que, si tant li rajava,
era cosa de metje, que 's deixés trencá 'l tel,
ó que li fes de modo
de tombarli la trompa
qu' en lloch de mirá á terra li mirés cap al cel.

FÉLIX CANA

CONSEQUÈNCIES

P. ARCO

—¿Cóm es que cap nit vas á dormir á casa teva?
—Home, ¿qui serà 'l tonto que hi vagi, haventhi aquest "Alberch municipal" tan bonich.

—¿Qué vol que li digui!. Que de moment m'ha deixat completament *suspès*.

Per qualsevol cosa que passi, ja se sab, sempre es la premsa la que paga 'l pato. A lo millor se suspenen las garantías constitucionals, y la cansó d' en Tururut: qui jemega, ja ha rebut.

En aquest punt está sempre en acció el qüento del borratxo que, sucehís lo que sucehís, deya sempre: —Ja veuréu com tot s' acaba apujantse el vi.

Els periódichs hem de dir:—Ja veuréu com tot s' acaba suspentense las garantías constitucionale!

Mentres se posava en litigi quin crit es preferent si 'l de ¡Viva Espanya! ó 'l de ¡Visca Catalunya! y brillavan las fogueras al mitj del carrer y funcionavan 'els sabres y las estacas, en aquella hora precisa y simultáneament se representava á Barcelona y á Madrid, l' últim magnífich drama de l' Iglesias, titulat aquí *Las Garsas* y allá *Las Urracas*.

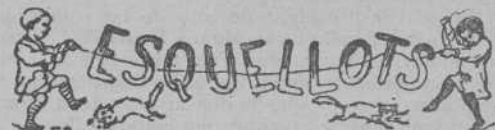
Y tant á Madrid com á Barcelona obtenía un éxit espléndit, entussiástich, delirant.

Vels'hi aquí una nota hermosa de catalanisme, de aquellas que s' imposan, consolan y obran el cor á la esperansa; una nota agermanadora de pobles, davant del altar del geni.

¿Per qué totas las notas catalanistas no han de ser com aquesta?

El pas per Barcelona del nen pianista Horszowski deixará el recort fondo dels grans aconeximents. Aquella criatura de onze á dotze anys es alguna cosa més que una precocitat, es un prodigi.

AMERICANAS DE MODA

La vara que l' Alcalde Bosch se va deixar á las portas del Frontón Condal, la nit del banquet de la Victoria, y que al sortirne va tornar á recullir, al últim li ha caygut de las mans.

Y aixó que deya y assegurava que no la deixaria de cap manera, y que de la Casa Gran no 'l ne treurían ni á fum de sabatots.

No ha sigut á fum de sabatots, sino á fum de las fogatas que dissapte á la nit se varen encendre en alguns punts de la ciutat.

Ara diuhen que D. Rómulo ha caygut tan bé... Es lo que regularment se diu de tots els difunts:—Ha quedat molt bé.

Pero aixó no 'ls lliura del enterro. ¡Qui havia de pensarho que al arcalde Bosch l' enterressin, cantantli per absoltas aquells *Segadors* mateixos que tant gran disgust li ocasionaren anys enrera en un concert de *Novetats!*

Dissapte, 18 de Novembre.—Banquet de la Victoria y gran batussa davant de Fraternitat republicana.

Dissapte, 25 de Novembre.—Algarada militar y grans trastorns en distints punts de la ciutat.

Casi tenen rahó 'ls rondallistas; la nit dels dissaptes, es la nit de las bruixas.

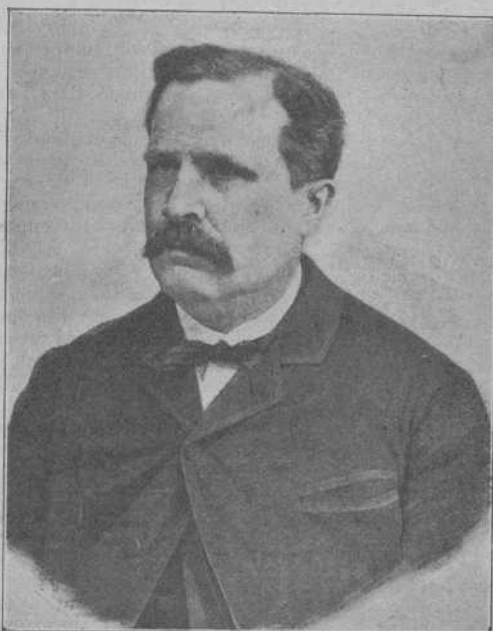
A un periodista li preguntavan:
—¿Qué me 'n diu de la suspensió de garantías?
Y ell va respondre:

P. ARCO

Caballers, aixó es un home en la seva forma exacta.

ELS QUE SE 'N VAN

AGAPITO VALLMITJANA

Notable escultor catalá. Morí el día 25 de Novembre.

Hem d'agrahir á n' en Malats que, ab sas autorisadas ponderacions, tragués al públich del seu ensoñiment, y 'l portés la nit del dilluns á omplir de gom á gom el Teatro de Novetats.

¡Y ab quín entusiasme va ser aplaudit! ¡Y quína ovació més colossal la que va dedicarli tothom!..

Eran molts els que s' arrepentían de haver deixat perdre 'ls dos concerts anteriors.

Aquell nen de cara agraciada, intel·ligent, expresiva... una mica trista, com si 'l portentós treball que executa sigués superior á las forsas propias de la seva edat, es un rival d' en Mozart. Posseheix cent pessas de concert y las executa totas de memoria. ¡Pero y ab quína execució més magistral!

Días enrera 's trobava en l' estudi d' en Malats. Tenia aquest davant del piano una pessa de vuyt páginas, erisada de dificultats, que ara está estudiant. La vegé 'l nen Horszowski, y la tocá, á la carrera, sense la més mínima vacilació. Y com tots els presents se 'n admiressin, la repetí seguidament; pero aquesta vegada de memoria, y ab una riquesa de matisos extraordinaria.

Ho deya una senyora:

—Que 's desin els escultors que representan els chors angélics ab arpás y violíns. Nosaltres á la terra tenim l' ángel del piano, que sab elevarnos fins al Cel.

El malaguanyat Agapito Vallmitjana fou ab son germá Venanci un dels precursors de la moderna escultura catalana. La tradició dels Amadeus y dels Campenys havia quedat interrompuda, quan ells se van donar á conéixer, á mitjans del passat sigle. Fills d' un humil teixidor de tovallolas, essent encare noys, exteriorisavan sas aficions artísticas modelant figuras de pessebre. Quan se construí la fatxada del Banch de Barcelona, l' arquitecte Oriol Mesres hagué de véncer no pocas dificultats fins á poderlos hi confiar las estatuas de la Industria y del Comerç que figuran sobre la portalada. Feya molt temps qu' en estatuaria 'l mercat de Barcelona s' asurtia exclusivament de Italia. Els senyors dels quartos no creyavan possible que aquí pogués haverhi escultors.

Els germans Vallmitjana s' obriren camí rápidamente, convertintse en els mestres de tota una generació de artistas. Durant molts anys treballaren junts en un mateix taller, tan identificats que no se sabia lo qu' era de l' un y lo qu' era del altre.

Després se separaren... y 'l públich seguí admirantlos á tots dos.

Entre las obras més notables del Agapito mereixen ser citadas el Cristo jacent, La Tradició y l' estatua equestre de D. Jaume 'l Conquistador de gran tamany erigida en una plassa de Valencia.

En totas las sevas obras s' unían á la grandesa de la concepció, 'l primor en els detalls.

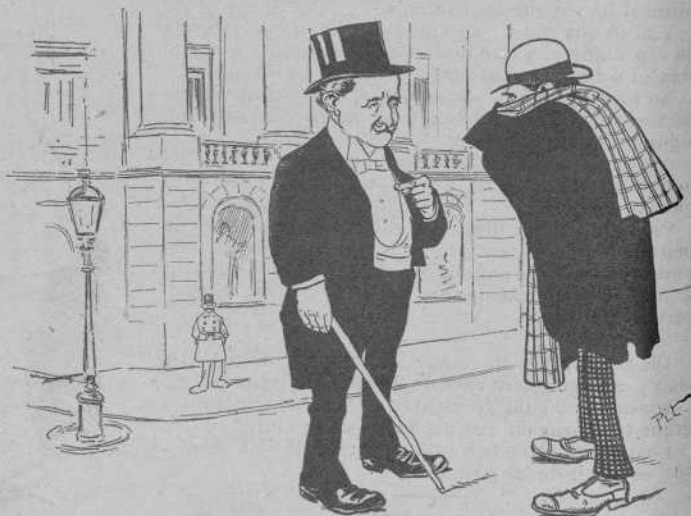
Y l' estil era l' home: franch, lleal, simpátich y atractiu.

Va morir fa pochos días víctima de una rápida malfaltia. L' ESQUELLA se 'n condol de tot cor... per més que artistas del seu mérit son d' aquells que no moren may.

L' escena á Tarrassa.

Un senyor president de una de las comissions municipals maná pintar alguns locals de l' Escola de Industrias. Y com siga que 'l claustre de la mateixa Escola havia donat un' ordre idéntica á un altre pintor, succehí que 'ls dos artistas de la bronja s' trobaren junts á executar una mateixa feyna... ¿y qué feren per no perjudicarse?

LAS TEORIAS DE DON ROMULO

—Pero, senyor Bosch, ¿sense abrich, ab la fresca que fa?
—Es que certas cosas s' han de pendre á la fresca.

A COSTA DE LA IGNORANCIA

—¿Que ha tret la rifa que 'l veig tan mudat?
—No, noy; pero explota aquestas máquinas, qu' es molt millor que treure la rifa.

Senzillament, després que l' un hagué pintat, l' altre montá las bastidas y pintá també sobre la pintura del seu colega.

Qui menos hi ha perdut son las parets, qu' en vigílas del hivern trobaran que dugas capas no venen tan malament.

Se parla molt de celebrar á Barcelona una nova Exposició Universal, y fins sobre 'l particular s' ha donat ja alguna conferencia.

Respecte aquest motiu un individuo que dissapte va rebre á las costellas un cop de sabre de plá, deya tot gemegant:

—¿Que més exposició que la de corre en días aixís pels carrers de Barcelona!

El Sr. Puig y Cadafalch l' altre día en plena sessió del Ajuntament va declarar-se rich.

Segons va dir son els richs (nosaltres els richs) els que contribuheixen en primer terme als gastos de la ciutat y per lo tant els que tenen més dret á disfrutar dels acorts de la banda municipal.

—¿Quina llástima que se li acabi la regidoria!
Perque casi valdria la pena de pendre un acort dispostant que la banda municipal, sempre que 'l senyor Puig y Cadafalch sortís de casa seva, l' acompanyés tocant un pas doble. Al seu costat podria anarhi un agutzil ab un pendó, dihent:—Descubriu-vos, barcelonins, que aquí passa un rich!

Els hereus del Sr. Girona han posat 500 mil pes-

setas á disposició del Capítul catedral, destinadas á la construcció del cimbori.

Cent mil duros per un barret, ja son diners.

Ara no més falta una cosa: que 'ls fassin lluhir, més qu' en el concepte de la riquesa en el concepte del art. Que 'l cimbori sobrepuji á la fatxada, per ser lo que més s' ha de veure desde lluny. Si no hagués de ser aixís valdria més no construhirlo.

Molt ha cridat l' atenció que 'l Sr. Rusiñol, ni després del banquet de la Victoria, ni tampoch després de l' algarada militar haja anat á Madrid á sostenir els corresponents debats, deixant aquest encárrech als Srs. Rahola y Girona que son precisament els diputats regionalistas menos polítics.

—Ahont es el cap del regionalisme?—preguntava un company de causa dels més intransigents.

Y li respongué un seu amich:

—No s' escalfi y pensí que si no fa gayre honor á la causa, 'n fa al menos á l' ornitologia.

—Que vol dir? Expliquis.

—Tractantse d' un russinyol ¿qué te d' extrany que 'l cap del regionalisme estigui en aquests moments sota del ala?

Xascarrillo de postres.

En una joyeria.

—¿Qué se li oferia, Sr. Rich?

—Vull demanarli un favor que no me 'l negará. Ja sab que soch un dels seus parroquians millors...

—Digui en que puch servirlo.

—Home, tregui del aparador aquell magnífich adrés que hi ha posat. Aquesta tarde haig de passar ab la meva senyora per davant de la botiga, y si se 'n arriba á adonar soch home al aygua!

Molt concorregut s'ha vist aquests días el Saló Parés, ab motiu d'haverhi exposadas unas obras de D. Sebastiá Junyent.

La opinió dels intel·ligents, sense excepció, coloca al distingit pintor al nivell dels artistes més complerts y més sincers de Catalunya; enamorat de la veritat per lo que respecta á la línia, logra sempre embellirla ab un colorit sobri y poétich á la vegada.

Apurats ens veuríam si haguessim d'escullir entre 'ls quadros exposats. Poch més d'una dotzena forman la colecció y en tots ells s'hi veu la grapa d'un pintor serio que, refermant sa personalitat, acaba de donar un gran pas en sa carrera artística.

XARADA

Dhàlech al vol cassat,
d'una raspa y un soldat.

—Vina aquí, rateta meva,
Total del fons del meu cor.
—Tersa-inversa-quarta, murri,
poca vergonya, enfadós,

ELS QUE SEMPRE CORREN

Y ho fan tant de bona fé,
que may ¡may sabeu per qué!

soldat de can Pacatilla,
músich sense tò ni só.
Ja de tú n'estich cansada
y no 'n vull sapiguer dos.
—Ay primera-quarta meva,
veig que avuy no estás per brochs
y els primers céntims que tingui
de prima 't compraré un pot
perque t'arribaixi 'ls nyirvis
y 't tregui aquest malhumor.
—Arri allá caloyo torpe
jamay jo teva tres-dos.
—Quart-hu, quart-hu folloncicos;
no es empresa meva, no.
Ja tornaré quant hu passi.
—Apa buenas.

—Adeu Tot.

MARIAN AMAT

ANAGRAMA

Anant á total l' Andreu
va total un amich seu.
Discussint sobre partits
s'exaltaren sos sentits.
Els dos bastant enfadats
s'agafaren com dos gats.
Y posá fi á la funció
un cipal que 'ls portá á la prevenció.

VERSAYRE BISBALENC

TRENCA-CLOSCAS

D.º TOMÁS PERELLÓ

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el
títul de una sarsuela castellana.

A. CARARACH

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—En la Audiencia.
1 7 5 2 3 6 7.—Festas.
2 3 5 2 7 6.—Temps de verb.
8 8 5 6 7.—Astre.
2 3 1 7.—Nom de dona.
6 7 5.—Carrer de Barcelona.
8 7.—Nota musical.
3.—Vocal.

ARTUR PONS

CONVERSA

- ¿Vols venir á la societat, Layeta?
—Si pogués, prou.
—Hi vindrá nada menos que la meva germana.
—¿Quina, la Teresina?
—No, aquesta te feyna sempre.
—¿Donchs quina vols dir?
—La que t'he anomenat fa poch.

ROURA

GEROGLÍFICH

X
A R
T
I I
T
I I
T A L
I
A

NOY DE PALLEJÁ, EL FAIGES

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALMANACH DE

SE VEN PER
TOT ARREU

Esquella
DE LA
Torratxa

EL MES POPULAR
de tots els Almanachs

Espléndidamente ilustrat pels més celebrats artistes de Catalunya.

Garbosament escrit pels més coneguts autors de la terra.

Text de interessant amenitat.

Notas cómicas.—Política local.—Caricaturas de actualitat.

Hermosa CUBERTA en color, per A. Villa. LAS QUATRE ESTACIONS, per Tomás Sala.

Un elegant volum de més de 200 planas

Preu UNA pesseta

EDICIÓ POPULAR

OBRA NOVA

DE

SANTIAGO RUSIÑOL

EL BON POLICIA

Preu: UNA pesseta

Obra nova de PERE ALDAVERT

FEYNA NOVA

Un tomo en octau, Ptas. 3

Obra nova, de gran actualitat, escrita per J. PELLA Y FORGAS

LA CRISIS DEL CATALANISME Un tomo en octau de 140 planas, Ptas. 0'50

Almanaque Bailly-Bailliere, ó sea Pequeña enciclopedia popular de la vida práctica

PARA EL AÑO 1906

Cada Almanaque tiene una participación á un billete de la Lotería de Navidad

En rústica, Ptas. 1'50 — Encuadernado, Ptas. 2

BARCELONA Á LA VISTA SEGUNDA SERIE

30 céntimos
cuaderno

Van publicados los cuadernos 1.º, 2.º, 3.º, 4.º, 5.º, 6.º, 7.º, 8.º y 9.º

Pronto aparecerá el cuaderno 10.º, último de la 2.ª serie

30 céntimos
cuaderno

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de corren, franca de porta. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

L' ENDEMA DELS SUCESSOS

El públic estacionat davant de la Redacció de "La Veu".

Contemplant els restos de la foguera.